

Zachariáš, otec Jana Křtitele I.

Základ kázání: Lukáš 1:5-25

1. čtení: Lukáš 3:1-6

Milí bratři, milé sestry,

mnozí otcové zastíňují své syny. Lidé znají tátu a jeho syna pak přehlížejí. A tak se synové třeba po celý život nedokážou vymanit ze stínu slávy svých otců. A to mnohdy není vůbec příjemné. Syn se snaží prosadit sám, získat si jméno, respekt, uznání... Ale to je obtížné, když jste synkem slavného táty.

Dnes máme před sebou opačný scénář: Syn zastínil svého otce. Sláva Jana Křtitele je mnohem větší než sláva jeho otce Zachariáše. Jan uzavírá celou starozákonní éru. (L 16:16) Ježíš o něm řekl, že Jan trumfl všechny ostatní proroky. (Mt 11:11) O Janu Křtiteli jsme v životě slyšeli mnoho kázání a vyučování. Skoro si bez něj neumíme představit adventní dobu. Je s ním spjatá, jakožto s předchůdcem a ohlašovatelem Mesiáše. Křtitelova výzva: *Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské* (Mt 3:2) zní v tomto čase takřka ze všech kazatelen po celém světě.

Ale co jeho otec, Zachariáš? Co o něm vlastně víme? A je pro nás i jeho příběh duchovně inspirativní?

Pokusím se srovnat skóre... Celé dnešní kázání se bude týkat Zachariáše, otce Jana Křtitele. Dopřejeme Zachariášovi, aby nám povyprávěl svůj životní příběh. Aby vystoupil ze stínu slávy svého úžasného syna. Projdeme si postupně, co nám Písmo předkládá o Zachariášovi. Budeme přemýšlet nad jedním rokem jeho dlouhého života. Nad rokem, ve kterém zplodil svého syna Jana a radoval se z jeho narození.

1. KNĚZEM ZA DNŮ HERODA

- ⁵ *Za dnů judského krále Heroda žil kněz, jménem Zachariáš, z oddílu Abiova; měl manželku z dcer Áronových a ta se jmenovala Alžběta.*

Kněz Zachariáš žil v Jeruzalémě, kterému vládl krutý král Herodes. Tento Herodes, jak ostatně uvidíme i dnes odpoledne při Dětské vánoční slavnosti, proslul svou krutostí. Neváhal použít hrubou sílu proti svým nepřátelům, a dokonce i proti své vlastní rodině. O jeho surovosti vypráví evangelista Matouš, který líčí vraždění malých chlapců na králův přímý příkaz. (Mt 2)

A pro naše dnešní téma je důležité vědět, že Herodes si sám vybíral z řad kněží velekněze. Tedy nejvyššího náboženského šéfa. A velekněz tedy byl loajální vůči králi. Byla to nábožensko-politická loutka v rukou Heroda. Velekněz mu byl zavázán – a proto logicky musel přehlížet králův špatný život. Herodes navíc významně rozšířil Hospodinův Chrám. I touto výraznou a nákladnou přestavbou jeruzalémského Chrámu si omotal kolem prstu velekněze i mnohé ostatní kněze, kterých tehdy působilo na 20.000!

Poznámka na okraj: Herodův syn Herodes Antipas o mnoho let později nechá právě Zachariášovu synovi Janu Křtiteli srazit hlavu – na přání tanečnice Salome. (Mt 15) Jablko nepadá daleko od stromu, že?

Je to tedy temná a nejistá doba, ve které kněz Zachariáš žije a koná svou službu před Bohem... A přitom právě v této temné době Bůh rozjíždí svou největší záchrannou akci v dějinách lidstva, do které zapojí i Zachariáše. Posílá do tehdejšího světa svého jediného Syna. A to je pro nás důležité vědět, bratři a sestry: Že Bůh i ty nejtemnější časy může prozářit svým světlem a dát nám naději a nový výhled. Bůh je zkrátka větší než jakýkoli Herodes. Bůh je větší než všemožné obtíže, ve kterých se právě nacházíme. A že často Bůh začne jednat až tehdy, kdy je úplně nejhůř? To je pravda. Hospodin se zkrátka někdy podobá plavčíkům. Plavčík také hned neskáče do bazénu, když nám nateče jen trocha vody do nosu. Ale zachrání nás, když se budeme skutečně topit a půjde nám o život. Možná to Bůh tak činí kvůli nám. Abychom jasněji viděli jeho jednání a o to radostněji ho za to záchranné dílo chválili.

2. KNĚZ RODEM I SRDCEM

Lukáš nám tedy sděluje, že Zachariáš byl kněz. Pocházel z rodu Abijášova (Abiova), což byl v pořadí osmý z celkem 24 kněžských rodů, které svůj původ odvozovaly přímo na Árona, bratra Mojžíše. (1Pa 24:1-19; v.10 především!) Silně to připomíná naše evangelické farářské rody. *Já jsem farář, otec je farář, dědeček i jeho bratr byli faráři...* Zachariáš byl knězem na základě svého původu. Ale co víc? On byl také knězem Hospodinovým, protože jeho srdce Hospodinu patřilo. A na tom samozřejmě záleží daleko víc, než na dlouhém kněžském rodokmenu.

Ovšem jeho manželka byla také z Áronova rodu. Dokonce nesla i jméno své pramáti Elišeby, manželky Árona. (Ex 6:23; hebr. Elišeba = řec. Alžběta) Je to vlastně zvláštní... Je to přímo paradoxní...

Jan Křtitel měl všechny předpoklady k tomu, aby se také stal knězem. Aby sloužil tomu starému řádu dál. Aby byl dalším kolečkem v té starozákonní obětní mašinérii. A místo toho z něj Hospodin učinil člověka, který pomohl ten starý zavedený řád nabourat a ukončit. Jan ohlašoval příchod nového řádu. A příchod nového krále i velekněze: Ježíše Krista, vedle kterého už žádných dalších kněží, ani žádných dalších obětí nebude zapotřebí. Bůh má zkrátka své cesty, které jsou často lidským rozumem nepostizitelné...

Jan Křtitel ale také musel od malička vědět o tom, jakou frašku z židovského náboženství učinili právě tehdejší kněží a zákoníci. Musel o tom vědět z první ruky, od svého otce Zachariáše. I zde bychom mohli vidět kořeny jeho tvrdé kritiky židovské společnosti, kterou o pár desítek let později pronášel na březích řeky Jordán. (Mt 3:10.12)

3. SPRAVEDLIVÝ A BEZÚHONNÝ ZACHARIÁŠ

Jan Křtitel měl tedy rodiče ze skvělých rodů. Ale navíc: Zbožné rodiče. Lukáš o nich vypráví:

- ⁶ *Oba byli spravedliví před Bohem a žili bezúhonně podle všech Hospodinových příkazů a ustanovení.*

To je úžasné vysvědčení, které bychom škarohlídsky neměli odbýt slovy apoštola Pavla, že nikdo na celém světě není spravedlivý, ani jeden. (viz Ř 3:10) Ano, i kvůli Zachariášovi a Alžbětě přišel do světa Boží Syn. Ano, i jejich viny zpětně sňal na golgotském kříži. Bůh, který vidí do srdce člověka, jistě ani Zachariáš s Alžbětou neshledal bez poskvrny a bez chyby. Ale přece jen: Oba manželé žili před Boží tváří správně. Tedy: Spravedlivě a bezúhonně podle všech Božích zákonů. Lidé kolem nich jim nemohli nic vytknout. Jejich bližní viděli, že tito dva žijí podle Božích nařízení. A dokonce: Podle všech Božích nařízení!

Takoví lidé jsou pro nás vždycky výzvou a inspirací. A hlavně jsou potvrzením, že to zkrátka jde... Lze žít jinak, než jak žije většina společnosti. Lze chodit s Bohem, i když kolem vás mnozí s Bohem nechodí. Lze poslouchat Hospodina, i když kolem vás mnozí Boha neposlouchají a za nic ho nemají. Lze žít v tomto směru kontra-kulturně. Věřící lidé mají někdy sklony prohlašovat, že to jinak nejde... Že musí žít tak, jak žijí druzí... Ale to je často jen výmluva. Zachariáš s Alžbětou nešli s davem. Šli s Bohem – na rozdíl od davu.

4. BĚZDĚTNÝ (A PŘITOM BOHU VĚRNÝ) ZACHARIÁŠ

A ještě jedna důležitá věc. Oni nechodili s Bohem kvůli tomu, že by jim Bůh nějak významně v životě zehnal. Oni nebyli zbožní z vypočítavosti. Naopak! Zakoušeli dlouhý čas obrovské příkoří od Nejvyššího. Neměli totiž děti. Byli už staří – a neměli jediné dítě. To Bůh jim nedal potomka. A přesto mu zůstali věrní. Evangelista podotýká:

- ⁷ *Neměli však děti, neboť Alžběta byla neplodná a oba byli již pokročilého věku.*

Tolikrát jsme kolem nás už slyšeli, že nemá cenu věřit v Boha, když se k nám Bůh chová špatně a nedává nám všechno, co v životě chceme mít. Kolikrát to napadlo nás samotné, bratři a sestry? Prožívali takové krize víry i Zachariáš s Alžbětou? Myslím, že ano. Byli to přece lidé z masa a kostí. Jistě takové krize měli. Ale vždycky je v Boží přítomnosti nakonec zase zvládli a překlenuli. Prosili léta letoucí o potomka. (viz L 1:13) A sloužit Bohu nepřestali, přestože Bůh tyto jejich zásadní prosby ponechal nevyslyšené. Nepřestali ho uctívat, i když jim nedal dítě, což byl – tehdy víc než dnes – otevřený projev Boží nepřízně, nebo dokonce Božího hněvu, trestu. Těžké břemeno... Těžké břemeno, které oba společně nesli každého dne stále dál.

Krásně to vyjádří Alžběta, když pak zjistí, že je těhotná... Co řekne?

- ²⁴ *Po těch dnech jeho manželka Alžběta počala, ale tajila se po pět měsíců a říkala si: ²⁵ "Toto mi učinil Pán; sklonil se ke mně v těchto dnech, aby mne zbavil mého pohanění mezi lidmi." (L 1:24-25)*

Bůh ji tím zbavil pohanění mezi lidmi... Alžběta: Haněná lidmi – a přece věrná Bohu. Zachariáš: V pohaně u lidí – a přece poslušný vůči Hospodinu. To je pro nás obrovská výzva, bratři a sestry!

Však žalmista správně říká:

- ¹⁸ *Ty, kdo úpěli, Hospodin slyšel, ze všech soužení je vysvobodil. ¹⁹ Hospodin je blízko těm, kdo jsou zkrúšeni v srdci, zachraňuje lidi, jejichž duch je zdeptán. ²⁰ Mnoho zla doléhá na spravedlivého, Hospodin ho však ze všeho vysvobodí. (Ž 34:18-20)*

5. ANDĚL GABRIEL ZVĚSTUJE ZACHARIÁŠOVI RADOSTNOU ZPRÁVU...

A teď už pojďme k té události v Hospodinově chrámu.

- ⁸ Když jednou přišla řada na Zachariášův oddíl a on konal před Bohem kněžskou službu, ⁹ připadlo na něj losem podle kněžského řádu, aby vešel do svatyně Hospodinovy a obětoval kadidlo. ¹⁰ Venku se v hodinu oběti modlilo velké množství lidu.

Takže Bůh si skrze los pozval Zachariáše do svatyně svatých jeruzalémského Chrámu, před kterým se modlilo mnoho lidí. Těhotná scéna, mohli bychom říct. Vzácný okamžik, který si přímo říká o Boží zásah. Nebo jinak: Chvilu, kterou si připravil sám Bůh pro své zjevení.

Pro Zachariáše je to vůbec jeden z nejvýznamnějších okamžiků jeho kněžské služby. Asi jako maturita pro středoškoláka. Nebo jako svatba pro muže a ženu. Nebo jako narození dítěte pro rodiče. Nebo jako ordinace pro začínajícího faráře. Vzhledem k velkým počtům kněží v té době se to Zachariášovi už v životě pravděpodobně nezopakovalo: Že by mohl vstoupit do nejsvětější svatyně.

- ¹¹ Tu se ukázal anděl Páně stojící po pravé straně oltáře, kde se obětovalo kadidlo. ¹² Když ho Zachariáš uviděl, zděsil se a padla na něho bázeň.

Zjevení anděla Gabriela, který stojí před Hospodinem: To jistě předčilo veškerá Zachariášova očekávání. A také ho to vyděsilo. Vždyť najednou skutečně prožíval Boží svatost ve své blízkosti! A posel Boží začal mluvit:

- ¹³ Anděl mu řekl: "Neboj se, Zachariáši, neboť tvá prosba byla vyslyšena; tvá manželka Alžběta ti porodí syna a dáš mu jméno Jan. ¹⁴ Budeš mít radost a veselí a mnozí se budou radovat z jeho narození.

Tedy: Ty, Zachariáši, se neboj. V přítomnosti Boží se ti nic nestane. Nezemřeš. Bůh slyšel tvé modlitby, které jsi pronášel nyní, když jsi mu obětoval kadidlo. Bůh slyšel tvé modlitby, kterými jsi k němu se svou manželkou volal dlouhá léta. Bůh je všechny slyšel. A nyní ti ukáže, že i vyslyšel. Čas smutku, čas pláče nad tím, že jste neměli potomka, dnešním dnem končí. Od této chvíle se budeš se svou ženou a se svými blízkými radovat. A nejen to! Bůh vám dá syna, který se nebude podobat dětem, které kolem sebe vidáte. On bude úplně jiný!

Jaký bude Jan podle slov anděla Gabriela?

- ¹⁵ Bude veliký před Pánem, víno a opojný nápoj nebude pít, už od mateřského klína bude naplněn Duchem svatým. ¹⁶ A mnohé ze synů izraelských obrátí k Pánu, jejich Bohu; ¹⁷ sám půjde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k synům a vzpurné k moudrosti spravedlivých a připravil Pánu lid pohotový."

To je oznámení, které musí Zachariášovi vyrazit dech! Modlil se za dítě. Modlil se jistě za dar syna. Ale že Bůh takto zhodnotí jeho modlitby – to jistě nečekal. To muselo předčít všechna jeho skromná očekávání.

Na Zachariášovu situaci se skvěle hodí slova apoštola Pavla, který Bohu dobrořečí takto:

- ²⁰ Tomu pak, který působením své moci mezi námi může učinit neskonale víc, než zač prosíme a co si dovedeme představit, ²¹ jemu samému buď sláva v církvi a v Kristu Ježíši po všechna pokolení na věky věků! Amen. (Ef 3:20-21)

Zachariášův syn má být veliký před Bohem. Má být Bohu zasvěcený a navíc naplněný Duchem svatým. Bůh si ho bude používat k tomu, aby mnohé lidi přivedl zpět k sobě – a tím na pravou životní cestu. Bude to nový prorok Eliáš, předchůdce Mesiáše. Je to fantastické!

6. ...A ZACHARIÁŠ TOMU NEVĚŘÍ

Tak fantastické, že tomu Zachariáš nevěří.

- ¹⁸ Zachariáš řekl andělovi: "Podle čeho to poznám? Vždyť já jsem stařec a moje žena pokročilého věku."

Stará hlava tohoto vynikajícího kněze žel nedokázala pobrat tu radostnou zvěst. On že bude mít syna? A dokonce syna, kterého si bude Bůh slavně používat? Vždyť on i Alžběta jsou dávno za zenitem!

Bratři a sestry, o Zachariášovi jsme zatím slyšeli jen úžasné věci. Kněz, který poslouchá Hospodina, modlí se k Hospodinu, nezanevřel na Hospodina, chodí s Hospodinem po svých životních cestách. Ale teď přichází okamžik pravdy. Zachariáš se tolikrát modlil k Bohu a prosil ho za potomka! A když nyní slyší, že na jeho modlitby Bůh konečně odpoví, nevěří tomu. Nepřipadá vám to povědomé?

My se kolikrát léta letoucí za něco důležitého modlíme. A věříme tomu, že Bůh nás slyší a jednou vyslyší. Věříme tomu až do chvíle, kdy skutečně prožíváme, že nás vyslyšel. Někdo prosí za uzdravení svého blízkého. Ale když se jeho milovaný nakonec uzdraví, tento modlitebník má pochybnosti, jestli se nemoc třeba rychle nevrátí. Další se modlí za novou práci. Ale když dostane skvělou nabídku, domnívá se, že to je kvůli němu, kvůli jeho osobním kvalitám. Někdo jiný se přimlouvá za obrácení svých dětí k Pánu Ježíši.

A když jeho děti konečně začnou chodit do shromáždění, pak je z toho na větví a má obavy, jestli ta změna je skutečná a trvalá.

Zachariáš by mohl jásat... Ale on místo toho pochybuje. Dostalo se mu nadpřirozeného zjevení – a stejně váhá a kolísá. Jeho víra je malá... Jeho víra musí ještě růst. Pán Bůh si ho ještě musí vzít do své školy a pracovat s ním.

- ¹⁹ *Anděl mu odpověděl: "Já jsem Gabriel, který stojí před Bohem; byl jsem poslán, abych k tobě promluvil a oznámil ti tuto radostnou zvěst. ²⁰ Hle, oněmíš a nepromluvíš až do dne, kdy se to stane, poněvadž jsi neuvěřil mým slovům, která se svým časem naplní."*

Jinými slovy: *Když ti nestačí mé slovo, pak z tvých úst žádné slovo nevyjde. To bude pro tebe znamením.*

7. ZACHARIÁŠ A MARIE: SROVNÁNÍ DVOU ODPOVĚDÍ

Milí bratři, milé sestry, ještě na chvíli zůstaňme u této Zachariášovy nedověry. Zachariáš byl zkušený věřící. Léta letoucí chodil po Božích cestách. Věděl, že Bůh dokázal v minulosti s jeho lidem i s ním osobně veliké divy. Jistě i dobře znal Písmo. Musel znát příběhy o úžasném narození Izáka starým rodičům Abrahamovi a Sáře. Nebo o neméně úžasném narození soudce Samsona či proroka Samuela rovněž dlouho neplodným rodičům. A přece Zachariáš neuvěřil.

Za krátký čas anděl Gabriel přišel do Nazaretu a tam rovněž zvěstoval narození syna. Tentokrát mladičké dívence jménem Marie:

- ²⁸ *Přistoupil k ní a řekl: "Bud' zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou." ²⁹ Ona se nad těmi slovy velmi zarazila a uvažovala, co ten pozdrav znamená. ³⁰ Anděl jí řekl: "Neboj se, Maria, vždyť jsi našla milost u Boha. ³¹ Hle, počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš. ³² Ten bude veliký a bude nazván synem Nejvyššího a Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida. ³³ Na věky bude kralovat nad rodem Jákobovým a jeho království nebude konce."*

A jak na toto nádherné andělské zvěstování odpověděla tato třináctiletá holčička?

- ³⁴ *Marie řekla andělovi: "Jak se to může stát, vždyť nežiji s mužem?"*

Ne, Marie neodpovídá stejně jako Zachariáš! Marie nevyjadřuje malou víru ani pochybnosti. Ona nepochybuje, ŽE se to stane. Jen chce vědět, JAK se to stane. A přitom „nachodila“ mnohem méně kilometrů po božích cestách, než Zachariáš. Rozdíl mezi nimi je tak veliký, jako je mezi konfirmandkou a nejstarším z presbyterů tohoto sboru. A ještě k tomu připočítejme, že i kdyby Marie znala Písmo stejně dobře jako Zachariáš, nevyčetla by z něj žádný podobný zázrak, který se má stát jí samotné. Panenské početí: To je naprosto bezprecedentní Boží práce! Narození Božího syna, jehož království nebude mít konec: Kdo to kdy slyšel? Ale Marie stejně nepochybuje. Jen chce znát technické detaily otěhotnění.

- ³⁵ *Anděl jí odpověděl: "Sestoupí na tebe Duch svatý a moc Nejvyššího tě zastíní; proto i tvé dítě bude svaté a bude nazváno Syn Boží. ³⁶ Hle, i tvá příbuzná Alžběta počala ve svém stáří syna a již je v šestém měsíci, ač se o ní říkalo, že je neplodná. ³⁷ Neboť 'u Boha není nic nemožného'."*

A tak Marie s důvěrou v Boží jednání vysloví tu nádhernou větu:

- *"Hle, jsem služebnice Páně; staň se mi podle tvého slova." (L 1:36-38)*

Někdy se holt stává, že nás zkušené, protřelé, severními větry ošlehané a stárnoucí věřící zahanbí nezkušení nováčci. Ale nakonec: Když se tak stane, je to k našemu prospěchu. Srazí nám to ten náš pyšný hřebínek. Bůh nás tím dovede k pokoře. /// No, a tak Lukáš celou scénu se Zachariášem zakončí prostými slovy:

- ²¹ *Lid čekal na Zachariáše a divil se, že tak dlouho prodlévá v chrámě. ²² Když vyšel, nemohl k nim promluvit, a tak poznali, že měl v chrámě vidění; dával jim jen znamení a zůstal němý. ²³ Jakmile skončily dny jeho služby, odešel domů.*

ZÁVĚR: KÁZÁNÍ O BOHU!

Milí bratři, milé sestry, tady dnes skončíme. Ale se Zachariášem jsme ještě neskončili. Za dva týdny, uprostřed Vánoc, celý jeho příběh dopovíme. Ta druhá část je totiž s vánočními svátky úzce provázaná.

Ale na závěr mám ještě jednu otázku: Kázal jsem dnes o Zachariášovi? Nenechme se napálit. Nekázal jsem o Zachariášovi. Toto kázání bylo nakonec o našem laskavém a velikém Bohu. O Bohu, který produkuje a zachovává si v každém čase své věrné v tomto světě – i když je svět pohroužen do té nejčernější tmy. O Bohu, který slyší modlitby svých věrných a jen si někdy dává hodně načas, než je začne plnit. O Bohu, který zkouší své věrné. O Bohu, který dokáže trumfnout všechny naše prosby a touhy a dává kolikrát mnohem víc, než co jsme, ve své omezenosti, schopni od něj očekávat. K takovému Bohu, bratři a sestry, se v tomto adventním čase přiblížme. U tohoto Boha hledejme a nalézejme útočiště, pokoj, útěchu a sílu. Amen.